
H. Waal & J. Mørland svarer:

KOMMENTAR

HELGE WAAL

helge.waal@medisin.uio.no

Helge Waal er professor emeritus ved Senter for rus- og avhengighetsforskning, Universitetet i Oslo.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

JØRG MØRLAND

Jørg Mørland er professor emeritus ved Institutt for klinisk medisin, Universitetet i Oslo.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Ketil Slagstad bommer i sitt tilsvare (1) til vår artikkel "Stoff, straff og sosial smitte – en uheldig sammenblanding" i Tidsskriftet nr. 4/2017 (2). Vårt poeng var ikke å redde Karl Evangs «tapte ære» men å forbedre utgangspunktet for rusreformer. Det vi fikk på 1960-tallet i Norge var en samlet innsats med opprettelse av polikliniske team og døgnavdelinger i psykiatriske institusjoner og alternative tiltak som kollektiver og arbeidsmarkedstiltak, uteseksjoner, ungdomsklubber, informasjonskampanjer og andre forebyggende tiltak. For å få mer egnede lovhjemler for tiltak både mot bruk og mot omsetning kom det tillegg i legemiddeloven og senere hjemler i straffeloven. Brit Bergersen tok i 1967 magistergraden i sosiologi med analyse av rusmiddelpolitikken hvor hun beskrev utviklingen og mente at man var kommet over i en «straffedominert fase» som rammet sårbare grupper (1). Evang opponerte ex auditorio og understreket at tiltakene måtte forstås som del av samlet mobilisering. I denne grunnleggende fasen ble brukerne ikke sett som samfunnsfiender. «Narkotikakrigen» med tilhørende straffeskjerpelser kom vesentlig senere. Krigen er i dag over selv om vi fortsatt har stor vekt på strafferettslige tiltak. Vi risikerer imidlertid å kaste barnet ut med badevannet om utgangspunktet er feil. Nøkternt bedømt er rusbrukssituasjonen i Norge på flere områder god sett i relasjon til mange andre land. Slagstad – og mange i mediene og i politiske miljøer – svartmaler. Det er dessuten enkelt å være mot bruk av straff, men ikke så lett å utvikle strategier som tar hensyn til at rusmiddelbruk i høy grad er et sosialt fenomen. Antall brukere i omgangskretsen er blant de viktigste

risikofaktorer for utvikling av bruk og brukslidelser. Slagstad skriver som om det ikke er et mål å forhindre at bruk av «narkotika» skal bli sosialt akseptert. Men nesten all forskning om forebygging viser at vi bør begrense både konkret og sosial tilgjengelighet så mye som mulig. Vi er derfor bekymret når Slagstad uten forbehold anbefaler som første skritt å avkriminalisere bruk, besittelse og salg av mindre mengder. Vi er enige i at det er viktig å styrke medisinske og sosiale alternativer, men minner om at reformene i de fleste land, deriblant Portugal, omfatter ulike typer sanksjoner. Vi har innenfor det nåværende system mange muligheter slik som bekymringssamtaler, straffrihetsbetingelser og alternative tiltak. Eventuelle endringer bør ikke true disse.

Dersom norske leger og Legeforeningen skal gi gode bidrag til rusreformer slik Slagstad ønsker, må man både beskrive virkeligheten bedre og ha en bedre forskningsbasert basis for endringsforslagene.

LITTERATUR

1. Ketil Slagstad. Re: Stoff, straff og sosial smitte – en uheldig sammenblanding. Tidsskr Nor Legeforen 2017; 137: 422 - 3. [CrossRef]
2. Waal H, Mørland J. Stoff, straff og sosial smitte – en uheldig sammenblanding. Tidsskr Nor Legeforen 2017; 137: 262. [PubMed] [CrossRef]
3. Bergersen Lind B. Narkotikakonflikten. Stoffbruk og myndighetskontroll. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1974.

Publisert: 26. juni 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0505
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juni 2026.